

MINERALOGIJA I PETROGRAFIJA

Studijski program GEOGRAFIJA

Godina I, Semestar I

NOVEMBAR, 2020.

(6) – Stijene litosfere, magmatske stijene - 1

dr Slobodan Radusinović, naučni saradnik UCG

Predavanja pripremljena na osnovu:

V. JOVANOVIĆ I D. SREĆKOVIĆ-BATOČANIN: **OSNOVI GEOLOGIJE**, ZAVOD ZA UDŽBENIKE – BEOGRAD, 2009

D. MILOVANOVIĆ: **OSNOVI PETROLOGIJE**, BEOGRAD, 2011 (NIJE PUBLIKOVANO)

M. RADULOVIĆ: **OSNOVI GEOLOGIJE**, UNIVERZITET CRNE GORE, GRAĐEVINSKI FAKULTET, PODGORICA, 2003

S. IVANOVIĆ I G. NIKOLIĆ: **AUTORIZOVANA PREDAVANJA**, NIKŠIĆ, 2016/2017 (NIJE PUBLIKOVANO)

---

6. STIJENE LITOSFERE, Magmatske stijene (1)

Stijene litosfere – osnovni pojmovi o stijenama

Ciklus stijena

Magmatske stijene

Oblici magmatskih tijela

Lučenje magmatskih stijena

Sklop magmatskih stijena

Principi klasifikacije magmatskih stijena

STIJENE LITOSFERE

OSNOVNI POJMOVI O STIJENAMA

Stijena je prirodna zajednica jednog ili više minerala određenog hemijskog sastava i strukture.

- Stijena može biti čvrsta (granit), nevezana (pijesak) ili plastična (glina).
- Ako je izgrađena od jednog minerala naziva se **monomineralna stijena**: mermer je izgrađen samo od kalcita, dunit od olivina, kvarcit od kvarca itd.
- Stijena izgrađena od više minerala naziva se **polimineralna stijena**: granit, pješčar, andezit, eklogit itd.
- Zemljina kora, litosfera i Gornji omotač izgrađeni su od stijena. U prirodi postoji preko 3000 minerala ali samo oko stotinak njih grade stijene.
- Različitog su hemijskog sastava: silikati, karbonati, oksidi, hidroksidi. Minerali koji grade stijene su **petrogeni minerali**.
- Ako određuju vrstu stijene pripadaju grupi **bitnih** ili **glavnih minerala**. Ako njihovo prisustvo na utiče na odredbu vrste stijene spadaju u grupu **sporednih** ili **akcesornih minerala**.
- U prirodi postoje i druge mineralne asocijacije koje ne pripadaju stijenama, već **mineralnim i rudnim ležištima** u kojima je sadržaj pojedinih minerala ili elemenata i do nekoliko hiljada puta veći u odnosu na prosječnu količinu u Zemljinoj kori i omotaču.
- Ako mineralno ležište ima ekonomski značaj naziva se **rudno ležište**. Ime dobija prema vodećem korisnom mineralu ili metalu koji se iz njega dobija (ležište bakra, olova i cinka, gipsa, dijamanta itd.).

Mermer, monomineralna stijena

Andezit, polimineralna stijena

STIJENE LITOSFERE

OSNOVNI POJMOVI O STIJENAMA

Metode ispitivanja stijena

- Osnovne podatke o stijenama dobijamo na terenu gdje se utvrđuje i opisuje njihov način pojavljivanja, teksturna i strukturna svojstva, odnos prema okolnim stijenama itd.
- Kad god je moguće, uz korišćenje lupe i sone kiseline (za karbonate), određuje se mineralni sastav stijena. Uzimaju se svjež i reprezentativni uzorci stijena kako bi se dobili tačni podaci njihovog sastava.
- Detaljna mineraloška i hemijska proučavanja vrše se u laboratorijama gdje se na odgovarajućim instrumentima određuje mineralni i hemijski sastav stijene na osnovu čega se utvrđuju uslovi njenog nastanka, smještaja, promjena, izotopska starost itd.

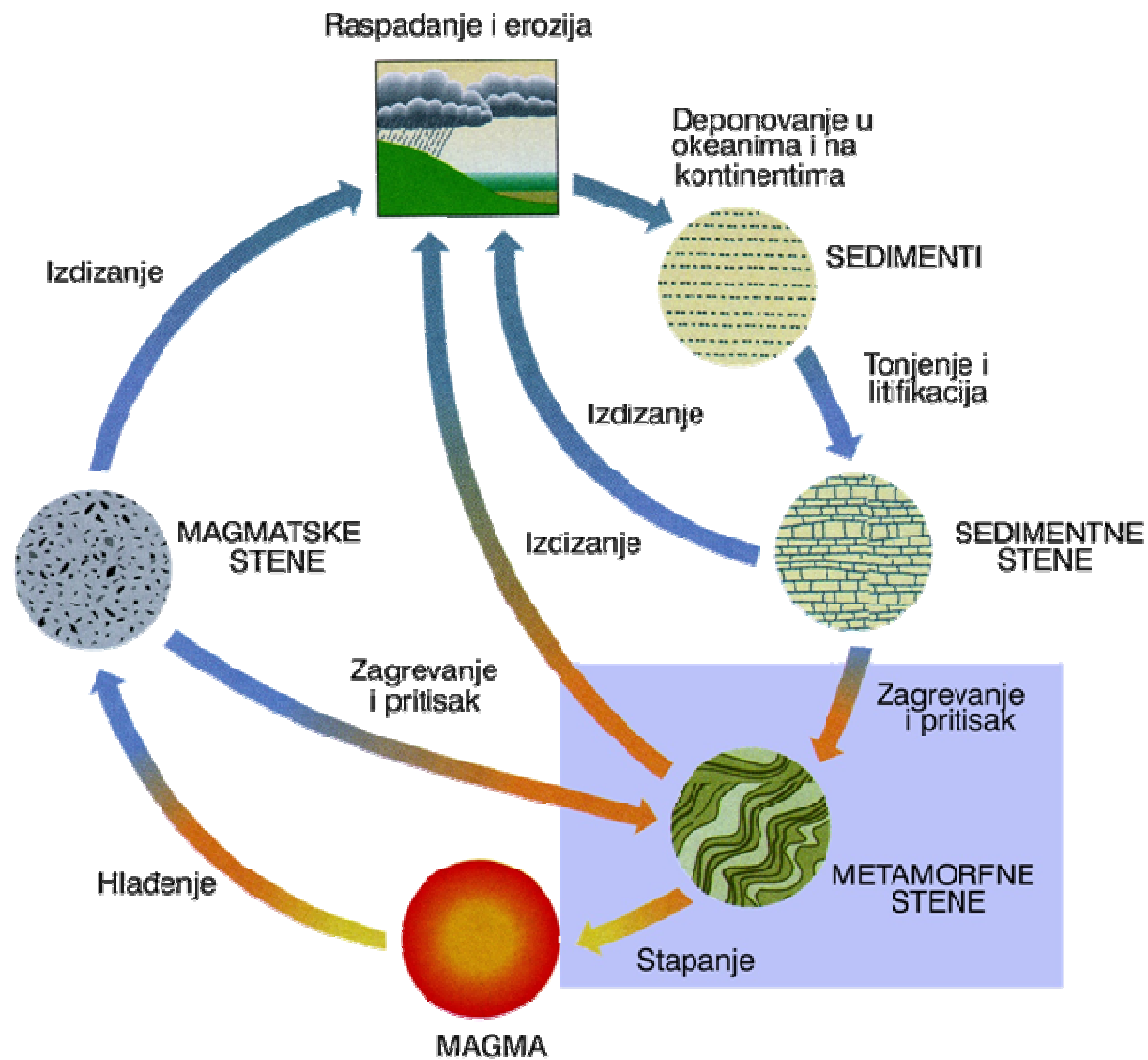

Podjela stijena

- Stijene se dijele prema različitim kriterijumima: mineralnom ili hemijskom sastavu, fizičko mehaničkim svojstvima itd.
- U petrologiji su najčešće koristi podjela prema načinu nastanka:
  - **Magmatske**, kristalizacijom iz magme (lave)
  - **Sedimentne**, raspadanjem postojećih stijena
  - **Metamorfne**, promjenom postojećih stijena

CIKLUS STIJENA

MAGMATSKE STIJENE

Magmatske stijene nastaju hlađenjem i kristalizacijom minerala iz magme.

- Magme potiču iz ognjišta koje se nalaze u gornjem omotaču, okeanskoj i kontinentalnoj litosferi, odnosno okeanskoj i kontinentalnoj kori. Uzrok kretanja magme iz ognjišta i njihovog smještaja u pliće nivoe ili izlivanje na površinu su tektonski pokreti.

MAGMA

- Magma je zagrijani, fluidalni rastop silikatnog sastava. U sastav magme ulaze:
  - **teško isparljive komponente**, koje se tope na visokim temperaturama: SiO_2 , TiO_2 , Al_2O_3 , FeO , MnO , MgO , CaO , Na_2O , K_2O , P_2O_5 , Cr_2O_3 i dr.
  - **lako isparljive komponente**, koje su u prirodnim uslovima u gasovitom ili tečnom stanju: voda, H_2O (najvažnija), zatim CO_2 , HCl , HF , H_2S , SO_3 , SO_2 , hloridi, fluoridi teških metala i dr.
- Magma najčešće sadrži preko 90% teškoisparljivih i ispod 10% lakoisparljivih komponenata.
- Magme koje sadrže male količine lakoisparljivih komponenata ili su bez njih su **suve magme**.
- Ako je sadržaj lakoisparljive komponente povećan, iznad oko 5%, magme su **vlažne**, manje viskozne, tj. više pokretljive.
- Hlađenjem lakoisparljive komponente u magmi stvaraju se **hidrotermalni rastvori** u kojima se često nalaze sulfidi bakra, olova, cinka kada nastaju rudna ležišta pomenutih metala.
- Eskalacije, fumarole, solfatare i gejziri koji oslobađaju velike količine sumpora, SO_2 , SO_3 , HCl , HF itd., takođe su nastali hlađenjem lakoisparljive komponente u magmi, tj. hidrotermalnih rastvora.

MAGMATSKE STIJENE

FIZIČKA SVOJSTVA MAGME

- Na visokoj temperaturi i pritisku magma je **homogen silikatni rastop** koji često sadrži i zametke kristala.
- Sa padom temperature i pritiska i odlaskom lako isparljive komponente magma počinje da kristališe. Procese koji od jedne homogene magme pri kristalizaciji i očvršćavanju daju različite vrste stijena nazivamo **diferencijacija magme**.
  - dok magma miruje - **statička diferencijacija**
  - u toku kretanja magme - **kinetička diferencijacija**

TEMPERATURA MAGME

- Magme koje dolaze iz unutrašnjosti Zemlje imaju temperature između 900 i 1400°C.
- **Lava** je magma koja je prešla put od magmatskog rezervoara do površine gdje se izlila.
- Njena temperatura varira i prosječno iznosi između 800 i 1200°C.

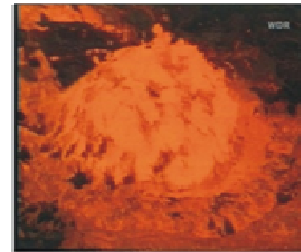
PRITISAK U MAGMI

- Pritisak u magmi koji se javlja zbog prisustva lakoisparljive komponente je **unutrašnji pritisak** i mijenja se zavisno od toka kristalizacije magme, dubine na kojoj se magma nalazi, temperature i količine lakoisparljive komponente u rastopu.
- Unutrašnji pritisak ima veliki uticaj na smještaj magmi u okolne stijene ili način njenog izlivanja.
- Pritisak koji se javlja kao posledica dubine na kojoj se magma nalazi, odnosno težine stijena iznad i oko magmatske mase je **spoljašnji pritisak**. Na površini Zemlje spoljni pritisak je jedan bar, a na dubini od oko 10 km je oko 2600 bara. Sa porastom spoljašnjeg pritiska povećava se viskozitet rastopa.

MAGMATSKE STIJENE

VISKOZITET MAGME

- Viskozitet magmatskog rastopa je otpor koji magma pruža prema tečenju.
- Viskozitet zavisi od temperature, hemijskog sastava magme i odnosa sadržaja teško i lako isparljive komponente u rastopu.
- Magme sa većom količinom silicijuma i aluminijuma imaju veći viskozitet od magmi bogatih oksidima magnezijuma i gvožđa.
- Padom temperature u magmi povećava se viskozitet ali se sa povećanim sadržajem lakoisparljivih sastojaka on bitno smanjuje.
- Kisjele magme (bogate silicijom) su viskozne. Izlivanjem na površinu ponašaju se kao guste mase i teško su pokretljive zbog čega obrazuju vulkanske kupe.
- Bazične magme (siromašne silicijom) su slabo viskozne, tj. pokretljive, brzo teku zbog čega obrazuju prostrane pločaste slivove. Brzina kretanja bazičnih lava može biti i preko 10 km na čas.

SASTAV

Teško isparljive komponente
(Si, Al, Fe, Mg, Ca Na, K)
Lako isparljive komponente
(Voda)

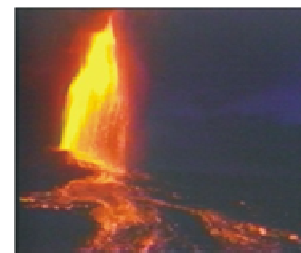
PRITISAK

Spoljašnji
Unutrašnji

VISKOZITET

Otpornost prema kretanju

TEMPERATURA

Zavisi od sadržaja vode
(Od 600 do 1200 C)⁰

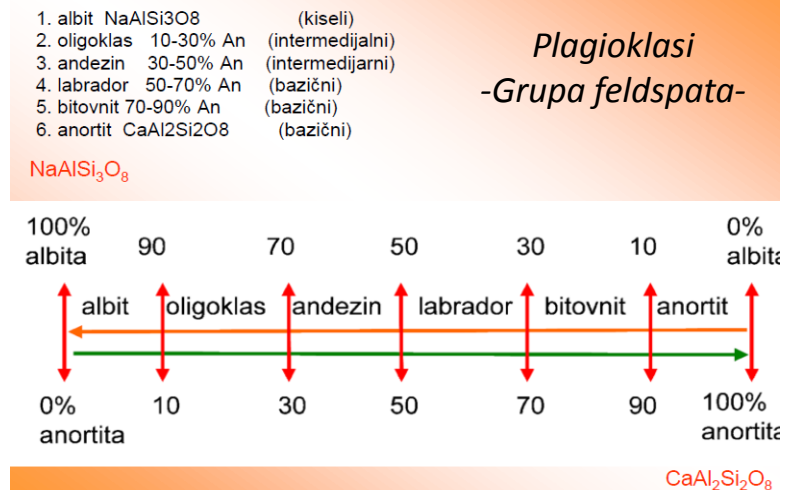
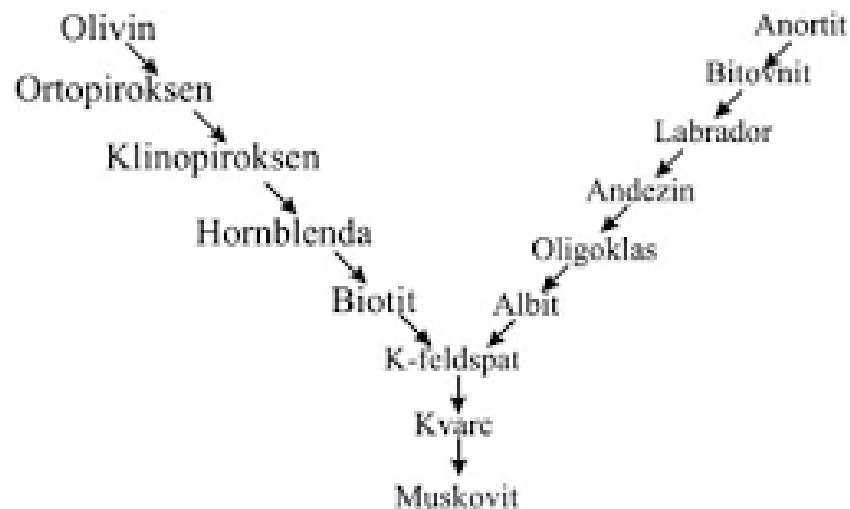

MAGMATSKE STIJENE – Diferencijacija magme

- Magmatski rastop je na visokim temperaturama i pod dejstvom spoljašnjih pritisaka homogen.
- Opadanjem temperature dolazi do poremećaja homogeniteta.
- Padom temperature dolazi do ograničene mogućnosti miješanja pojedinih materija u magmi.
- Posledica je izdvajanje kapljica sulfida Ni, Co, Cu – **likvacija**, kada nastaju produkti – **likvidni segregati**.
- Dalje opadanje temperature izaziva kristalizaciju prvih minerala iz rastopa, prvo metalčnih a potom i petrogenih – **frakciona kristalizacija** ili **kristalizaciona diferencijacija**.
- Glavni petrogeni minerali, u opštem slučaju, izlučuju se iz rastopa određenim redosledom – **Bovenova šema** reda kristalizacije sastojaka iz magme.

bojeni (femski) minerali

svijetli (salski) minerali

OBLICI MAGMATSKIH TIJELA

Pokrenuta magma iz dubine Zemlje može da bude utisnuta u stijene Zemljine kore ili da se izlije na površinu.

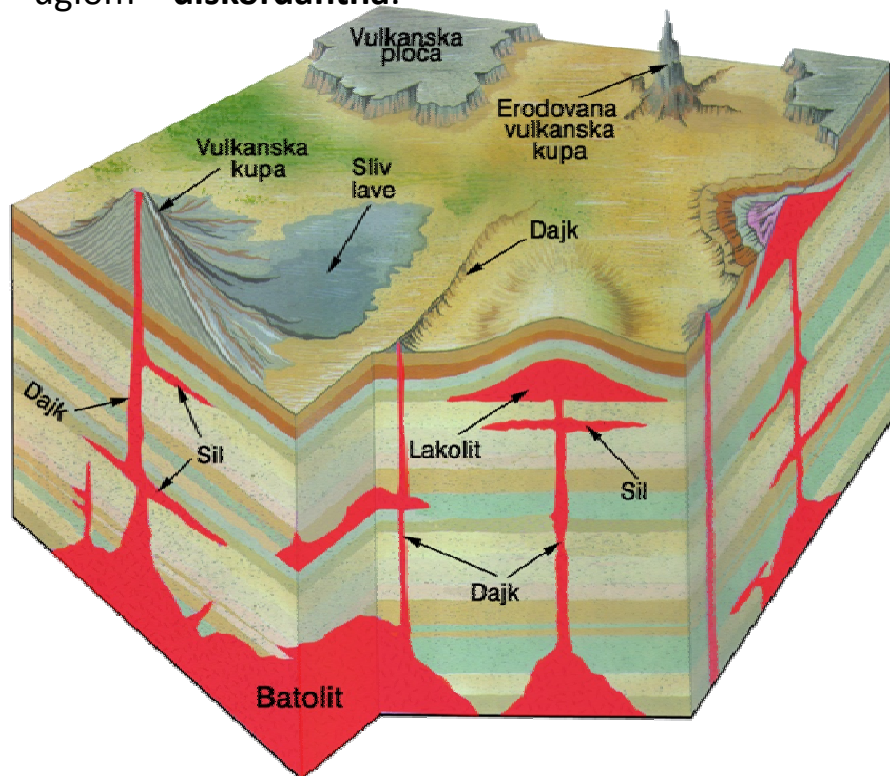
Konsolidacijom magmatskog rastopa u različitim uslovima nastaju i različiti oblici magmatskih tijela.

Magma kristališe u dubini – plutonska tijela (plutoni).

Magma se izliva na površinu – vulkanska tijela.

Saglasna plutonska dijela – **konkordantna**.

Plutonska tijela koja presjecaju stijene pod nekim uglom – **diskordantna**.

- **Pluton** je opšti naziv za sva intruzivna tijela - termin se koristi kada se tačan oblik intruzivnog tijela ne zna.
- **Batolit** je magmatska intruzija ogromnih dimenzija.
- **Štok** – manjih dimenzija, periferni djelovi batolita.
- **Dajk** ili **žica** je diskordantno magmatsko tijelo nastalo utiskivanjem rastopa po postojećoj pukotini ili rasjedu. Tijelo je male debljine i velike dužine prostiranja.
- **Lakolit** je konkordantna sočivasta intruzija. Lakolitske intruzije obično se javljaju u grupama.
- **Lapoliti** imaju zdjelast oblik.
- **Fakoliti** se obrazuju u tjemenim djelovima nabora.
- **Sil** (*sklad*) je konkordantan pluton ili konkordantna žica pločastog oblika. Debljina sila varira od nekoliko desetina centimetara pa do preko kilometra.
- **Izlivne stijene** nastale vulkanskim erupcijama imaju oblik slivova koji zavisi od površine terena po kojoj se lave izlivaju, viskoziteta magme i tipa dovodnog kanala.
- **Erupcije lava** dijelimo na:
  - **centralne**, kada lava izliva iz centralnog dovodnog kanala (krater vulkana),
  - **linearne**, kada lava izliva duž pukotina ili sistema paralelnih pukotina,
  - **arealne**, kada se lava izliva na velikim površinama.

LUČENJE MAGMATSKIH STIJENA

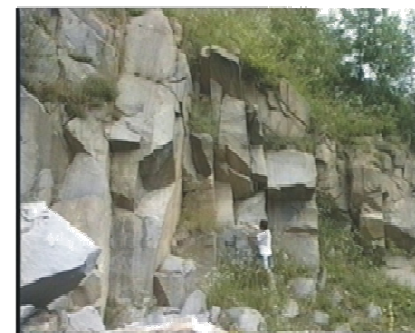
Lučenje je pojava izdvajanja, izdjeljivanja magmatskog tijela usljed kontrakcija stijenske mase za vrijeme njenog hlađenja.

- **Pločasto ili bankovito lučenje.** Ako je stijenska masa izdvojena u ploče ili bankove koji su paralelni sa granicom magmatske mase kažemo da je lučenje pločasto ili bankovito.
- **Stubasto lučenje** ima četvorostranu, petostranu ili šestostranu izdeljenost čije su duže ose upravne na površinu hlađenja. Stubasto lučenje karakteristično je za izlivne stijene a naročito je često kod slivova bazičnih stijena, pri čemu stubovi stoje upravno na površinu sliva.
- **Paralelopipedsko ili prizmatско lučenje** nastaje usled sistema pukotina hlađenja koje su međusobno paralelne. Stvaraju se prizmatična tijela različitih dimenzija. Ovo lučenje je važno kod eksploatacije kamena i dobijanja velikih blokova.
- **Nepravilno ili poliedarsko lučenje** javlja se kada se sistemi pukotina hlađenja ukrštaju ili stoje pod kosim uglom. Ovako lučene stijene se dejstvom egzogenih sila (sunce, voda, snijeg, vjetar) lako se raspadaju u uglaste odlomke različitih dimenzija.
- **Kuglasto lučenje** je rijetko i karakteristično je za izlivne stijene i pliće, periferne djelove intruzija. Izdvojeni komadi imaju oblike koncentrično građenih kugli.
- **Pillow lave** su specifičan oblik pojavljivanja magmatskih stijena koje nastaju u procesima submarinskog vulkanizma.

STUBASTO
LUČENJE

PLOČASTO
LUČENJE

PILLOW
LAVE

SKLOP MAGMATSKIH STIJENA

Sklop stijene je odraz toka kristalizacije magme i uslova pod kojima je stijena nastala. To je zbirni pojam za **teksturu** i **strukturu** magmatskih stijena.

SRUKTURE MAGMATSKIH STIJENA

Strukturu stijene određuju oblik, pravilnost, krupnoća i način srastanja minerala koji su posledica toka kristalizacije magme.

Kod magmatskih stijena razlikujemo zrnastu i porfirsku strukturu.

- **Zrnastu strukturu** imaju dubinske magmatske stijene gdje je kristalizacija magme tekla lagano, na jednom mjestu tako da su svi minerali iskristalisali u zrnima približno iste veličine. Razlikujemo:
  - **Panidimorfno zrnastu strukturu** - sastojci su idiomorfni
  - **Hipidimorfno zrnastu strukturu** - sastojci su dijelom idiomorfni, a dijelom ksenomorfni
  - **Alotriomorfno zrnastu strukturu** - sastojci su ksenomorfni
- **Porfirna struktura** je karakteristična za stijene koje su izlivenne na površini gdje su minerali kristalisali u *dvije faze*. Krupni, obično idiomorfni kristali minerala nastali laganom kristalizacijom u dubini nazivaju se **fenokristali**. U drugoj, mlađoj fazi, kada se lava izlije na površinu, od ostatka rastopa koji je dao fenokristale nastaju minerali, koji zbog naglog pada temperature brzo kristališu. Oni su znatno manje veličine i grade **osnovnu masu** u kojoj leže fenokristali.

Idiomorfni - pravilno razvijeni sastojci
Ksenomorfni - nepravilno razvijeni sastojci

SRUKTURE MAGMATSKIH STIJENA

■ Kod porfirskih struktura razlikujemo:

- **Holokristalasto porfirske strukture** - sa potpuno iskristalisalom osnovom;
- **Hipokristalasto porfirske strukture** - sa djelimično iskristalisalom osnovom;
- **Hijalinske ili vitrofirske strukture** - kod kojih se umjesto mikrolita u osnovi stijene pojavljuje vulkansko staklo.

■ Porfiroidna struktura je karakteristična za stijene kod kojih su pojedina mineralna zrna izrazito krupnija od ostalih i nije izražena jasna razlika između fenokristala i osnovne mase.

- **Ofitska struktura** je karakteristična za neke tipove žičnih i submarinskih izlivnih stijena, gdje je prvenstveno zbog naglog hlađenja uslovljena pojava izduženih i isprepletanih kristala plagioklasa.

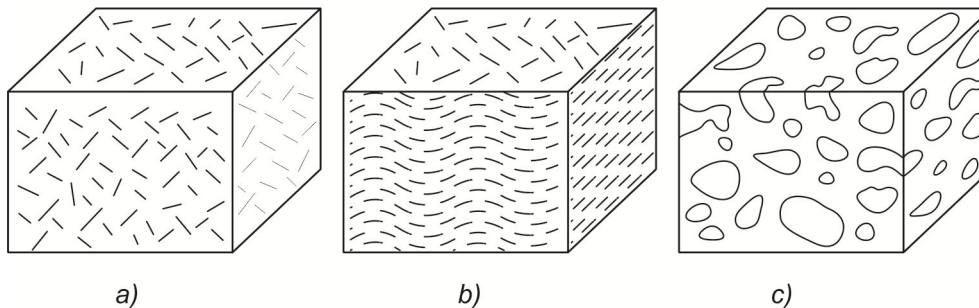
SKLOP MAGMATSKIH STIJENA

TEKSTURE MAGMATSKIH STIJENA

Tekstura je prostorni raspored minerala u stijeni.

Posledica je procesa kristalizacije minerala i mjesta u kome je magma smještena i hlađena.

- **Masivna ili homogena tekstura.** Kada su svi sastojci u stijeni ravnomjerno raspoređeni stijena je masivne ili homogene teksture.
- **Planparalelnu teksturu** imaju stijene sa paralelno orjentisanim mineralnim zrnima.
- **Škriljava tekstura** nastaje dejstvom pritisaka u toku ili posle konsolidacije, hlađenja magme. Pritkasti i ljuspasti minerali, pirokseni, amfiboli, biotit kod ove teksture su orjentisani upravno na pravac dejstva pritiska
- **Fluidalna tekstura** je posledica tečenja magme ili lave za vreme njene konsolidacije. Mikroliti, sitni kristali u osnovnoj masi i fenokristali orjentisani su u pravcu tečenja lave.

Tekstura magmatskih stijena: a) masivna, b) fluidalna, c) mandolasta

SKLOP MAGMATSKIH STIJENA

TEKSTURE MAGMATSKIH STIJENA

- **Mjehurasta tekstura** nastaje odlaženjem gasova iz lave u toku njenog hlađenja pri čemu zaostaju šupljine. Gasovi mogu biti lakoisparljiva komponenta koja je primarno bila u magmi ili zahvaćena morska voda u toku submarinskih erupcija.
- **Šljakasta tekstura.** Ako je mjehura u stijeni preko 20% vol. procenata obrazuje se šljakasta tekstura.
- **Mandolasta tekstura.** Ako se šupljine kasnije ispune sekundarnim mineralima, obrazuje se mandolasta tekstura. Mandole su obično ispunjene kalcitom, hloritom, zeolitima i kalcedonom. Mjehuraste i mandolaste teksture karakteristične su za submarinske izlive bazalta, dijabaza i spilita.

PRINCIPI KLASIFIKACIJE MAGMATSKIH STIJENA

U petrologiji postoje različiti kriterijumi za klasifikaciju magmatskih stijena. Najčešće se koriste:

- **mineraloška klasifikacija** koja bazira na stvarnom mineralnom sastavu stijena;
- **hemijske klasifikacije** koje baziraju na hemijskom sastavu stijena i
- **klasifikacija po mjestu stvaranja i načinu pojavljivanja stijena.**

MINERALOŠKI PRINCIPI KLASIFIKACIJE MAGMATSKIH STIJENA

U mineralnom sastavu magmatskih stijena učestvuju prije svega silikati: kvarc, feldspati, liskuni, pirokseni, amfiboli, olivini i dr. Mineraloški principi klasifikacije su najjednostavniji, ali za detaljna proučavanja magmatskih stijena nedovoljni.

- Prema vremenu nastanka i značaju koje imaju, minerali se dijele na:
  - **Primarne minerale** koji su nastali u toku stvaranja stijene, tj. direktnom kristalizacijom iz magme i
  - **Sekundarne minerale** koji su nastali raspadanjem primarnih minerala, dejstvom hidrotermalnih rastvora, atmosferilija itd.
- Prema ulozi koju imaju u magmatskim stijenama minerali se dijele na:
  - **Glavne** ili **bitne**, koji određuju vrstu stijene (kvarc, alkalni feldspat u granitu, bazični plagioklas i piroksen u gabru itd.)
  - **Sporadne** ili **akcesorne**, koji grade do 5% vol. stijene i ne utiču na odredbu vrste stijene (apatit, magnetit, cirkon, sfen, hromit itd.)
- Klasifikacija zasnovana na boji minerala:
  - **Svijetli minerali** (salski - Si, Al) - kvarc, feldspati
  - **Bojeni** ili **tamni minerali** (femski - Fe, Mg) - biotit, amfiboli, pirokseni, olivin
    - **Leukokratne stijene** - sadrže ispod 30% bojenih minerala
    - **Mezokratne** - sadrže 30-60% bojenih minerala
    - **Melanokratne** – sadrže više od 60% bojenih minerala

PRINCIPI KLASIFIKACIJE MAGMATSKIH STIJENA

HEMIJSKI PRINCIPI KLASIFIKACIJE MAGMATSKIH STIJENA

Hemijske i mineraloško-hemijske klasifikacije su potpunije ali su za praktična terenska proučavanja manje pogodna.

Hemijske metode klasifikacija magmatskih stijena baziraju na hemijskom sastavu, sadržaju SiO_2 , odnosu sadržaja alkalija ($\text{K}_2\text{O}+\text{Na}_2\text{O}$) i silicije (SiO_2) ili međusobnom sadržaju pojedinih mikroelemenata.

- Prema sadržaju silicije (sadržaju SiO_2 u stijenama) magmatske stijene se dele na:
  - **kisjele stijene** koje sadrže preko 66% SiO_2
  - **intermedijarne stijene**, sa 52 - 66% SiO_2
  - **bazične stijene**, sa 45 - 52% SiO_2
  - **ultrabazične stijene**, sa manje od 45% SiO_2

PODJELA MAGMATSKIH STIJENA PREMA MJESTU STVARANJA I NAČINU POJAVLJIVANJA

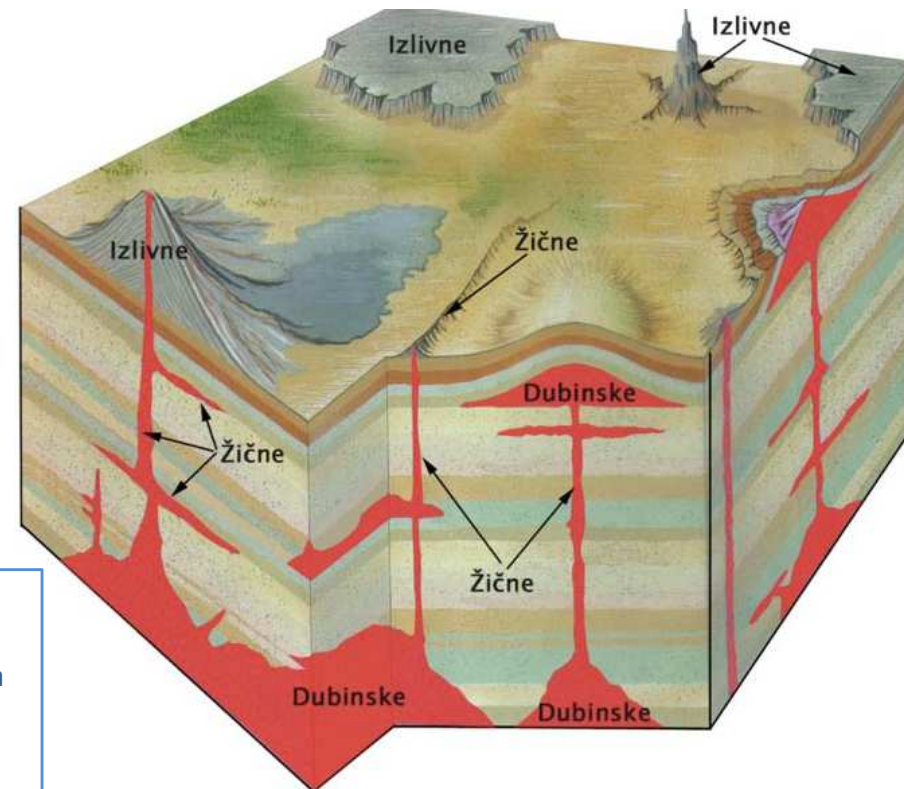
Jedna od najčešće prihvaćenih podjela magmatskih stijena bazira na mineralnom sastavu, strukturi i mjestu postanka stijena dao je *Rosenbusch*, davne 1890. godine, koja je kasnije dopunjavana.

- Prema ovom principu magmatske stijene podijeljene su u tri grupe:
  - **dubinske**,
  - **žične i**
  - **izlivne.**

PRINCIPI KLASIFIKACIJE MAGMATSKIH STIJENA

PODJELA MAGMATSKIH STIJENA PREMA MJESTU STVARANJA I NAČINU POJAVLJIVANJA

- **Dubinske magmatske stijene**, ili kako ih još nazivamo *intruzivne* ili *plutonske*, nastaju hlađenjem magme i laganom kristalizacijom u dubini zbog čega imaju zrnastu strukturu. Grade batolite, lakolite itd.
- **Žične (subvulkanske) magmatske stijene** se javljaju u vidu žica po čemu su i dobili ime. Nastaju u završnoj fazi kristalizacije kada se ostatak magme utisne u matičan pluton, obično duž pukotina lučenja ili, rijetko, u okolne stijene. Žične stijene su bočni ogranci dubinskih magmatskih stijena. Imaju znatno veću dužinu u odnosu na debljinu, koja varira od nekoliko cm pa do nekoliko desetina metara.

ŽIČNE STIJENE:

Ašistne - po hemijskom sastavu odgovaraju matičnom plutonu

Diašistne - razlikuju se po hemijskom sastavu od matičnog plutona

Apliti - kisjelije od matičnog plutona

Lamprofiri - bazičnije od matičnog plutona

- **Izlivne, vulkanske (efuzivne ili ekstruzivne)**, kako se još nazivaju) stijene nastaju izlivanjem lave na površini ili u morima (submarinske erupcije). Hlađenje magmi koje daju ove stijene je brzo, zbog čega imaju porfirsku strukturu.

KLASIFIKACIJA MAGMATSKIH STIJENA

- Magmatske stijene se, prema mjestu stvaranja, načinu pojavljivanja, mineralnom i hemijskom sastavu i strukturi dijele na:
  - **grupu granita**, koja pripada kisjelim magmatskim stijenama. Izgrađena je od kvarca, alkalnog feldspata i bojnih minerala;
  - **grupu kvarcmonconita**, izgrađena je od kvarca, podjednakog sadržaja alkalnog feldspata i intermedijarnog plagioklasa i bojnih minerala. Kao i grupa granita spada u kisjele stijene;
  - **grupa granodiorita**, u kojoj su bitni minerali kvarc, intermedijarni plagioklas, koji preovlađuje nad alkalnim feldspatom i bojni minerali. Takođe spada u kisjele stijene;
  - **grupa kvarcdiorita**, izgrađena je od kvarca, intermedijarnog plagioklasa i bojnog minerala. Prema sadržaju SiO_2 spada u intermedijarne stijene;
  - **grupa sijenita**, koja pripada intermedijarnim stijenama sa alkalnim feldspatom, bojnim mineralom i bez slobodnog kvarca. U ovim stijenama se mogu javiti feldspatoidi, alkalni amfiboli i pirokseni;
  - **grupu monconita**, izgrađena od podjednake količine alkalnog feldspata i intermedijarnog plagioklasa, bojnog minerala i bez slobodnog kvarca. Prema hemijskom sastavu pripada intermedijarnim stijenama;
  - **grupa diorita**, izgrađena od intermedijarnog plagioklasa i bojnog minerala, bez slobodnog kvarca. Kao i grupa monconita spada u grupu intermedijarnih stijena;
  - **grupa gabrova** pripada bazičnim magmatskim stijenama. Izgrađena je od bazičnog plagioklasa, labradora, bitovnita i bojnog minerala, nema kvarca i
  - **grupu peridotita**, koja ne sadrži salske minerale, kvarc i feldspate. Ove stijene izgrađene su samo od bojnih minerala, olivina i piroksena.

Praktični značaj imaju i **vulkanska stakla**, koja pripadaju raznim grupama magmatskih stijena.